

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіоналістики
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
геології, географії, рекреації і туризму
Катерина КРАВЧЕНКО

_____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЯ СФЕРИ ПОСЛУГ ТА ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ

рівень вищої освіти	<u>бакалавр</u>
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106 Географія</u>
освітня програма	<u>Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток;</u> <u>Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів;</u> <u>Картографія, геоінформатика і кадастр;</u> <u>Географія рекреації та туризму</u>
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«27» серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

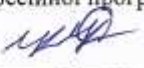
Євгенія ТЕЛЕБЕНЬОВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця
Протокол № 11 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

 Людмила НЕМЕЦЬ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

Гарант освітньо-професійної програми Катерина КРАВЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів»

Гарант освітньо-професійної програми Світлана РЕШЕТЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Картографія, геоінформатика і кадастр»

Гарант освітньо-професійної програми Наталя ПОПОВИЧ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

Гарант освітньо-професійної програми Юлія ПРАСУЛ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії

 Юлія ПРАСУЛ
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Географія сфери послуг та індустрія туризму» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 106. Географія, ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»; «Фізична географія, моніторинг і кадастр земельних ресурсів»; «Картографія, геоінформатика і кадастр»; «Географія рекреації та туризму».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – формування у студентів цілісного уявлення про сутність, структуру, закономірності та територіальну організацію сфери послуг і туристичної індустрії, розкриття їхнього значення в соціально-економічному розвитку регіонів та держави.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- засвоєння теоретико-методологічних основ географії сфери послуг та туризму;
- розуміння чинників і закономірностей розвитку сфери послуг у сучасних умовах глобалізації;
- оволодіння методами аналізу, оцінки та картографування територіальних систем послуг;
- формування практичних умінь щодо дослідження, порівняння та узагальнення просторових особливостей функціонування різних груп послуг і туристичної діяльності;
- виховання здатності до застосування набутих знань у практиці регіонального планування, управління та прогнозування розвитку сфери послуг і туризму.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
нормативна	
Денна форма навчання	
Рік підготовки	
4-й	3-й, 4-й
Семестр	
7-й	6-й, 7-й
Лекції	
36 год.	10 год.
Практичні заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-

Самостійна робота	
60 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ОПП Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток.

Спеціальні (фахові) компетентності: СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства; СК04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки. *Досягнення програмних результатів навчання:* ПР12. Мати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур; ПР13. Володіти базовими знаннями з економічної та соціальної географії України і світу; ПР15. Аналізувати різні аспекти територіальної організації життєдіяльності суспільства.

ОПП Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів.

Фахові компетентності спеціальності (ФК): ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства; ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки. *Досягнення програмних результатів навчання:* ПРН 3. Пояснювати особливості організації географічного простору; ПРН 9. Аналізувати та оцінювати вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність на різних просторово-часових масштабах; ПРН 12. Використовувати знання про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур; ПРН 16. Застосовувати методи географічних досліджень природних та суспільних об'єктів і процесів.

ОПП Картографія, геоінформатика і кадастр. Фахові

компетентності спеціальності (СК): СК2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства; СК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки; СК13. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й умінь їх використовувати у професійній, соціальній, педагогічній діяльності. *Досягнення програмних результатів навчання:* Р03. Пояснювати особливості організації географічного простору; Р09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах; Р015. Аналізувати та оцінювати вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність; Р016. Визначати зміни характеристик природного середовища під впливом господарської діяльності.

ОПП Географія рекреації та туризму. Загальні компетентності:

ЗК13 здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок, орієнтуватися у світовому й національному географічному науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності. *Спеціальні (фахові) компетентності:* СК02 здатність застосовувати знання і розуміння

основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства; СК04 здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-оболонки; СК14 базові знання з географії рекреації та туризму: об'єктно-предметна область, поняттєво-термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження і використання їх. *Досягнення програмних результатів навчання:* ПР03 пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий, поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси; ПР09 аналізувати склад і будову природних і соціосфер, рекреаційно-туристичних утворень і процесів на різних просторово-часових масштабах; ПР13 визначати сприятливість природного середовища для організації туристичної та рекреаційної діяльності.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ОПП Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток.

Досягнення програмних результатів навчання: ПР12. Мати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур; ПР13. Володіти базовими знаннями з економічної та соціальної географії України і світу; ПР15. Аналізувати різні аспекти територіальної організації життєдіяльності суспільства.

ОПП Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів.

Досягнення програмних результатів навчання: ПРН 3. Пояснювати особливості організації географічного простору; ПРН 9. Аналізувати та оцінювати вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність на різних просторово-часових масштабах; ПРН 12. Використовувати знання про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур; ПРН 16. Застосовувати методи географічних досліджень природних та суспільних об'єктів і процесів.

ОПП Картографія, геоінформатика і кадастр. *Досягнення програмних результатів навчання:* Р03. Пояснювати особливості організації географічного простору; Р09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах; Р015. Аналізувати та оцінювати вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність; Р016. Визначати зміни характеристик природного середовища під впливом господарської діяльності.

ОПП Географія рекреації та туризму. *Досягнення програмних результатів навчання:* ПР03 пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий, поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси; ПР09 аналізувати склад і будову природних і соціосфер, рекреаційно-туристичних утворень і процесів на різних просторово-часових масштабах; ПР13 визначати сприятливість природного середовища для організації туристичної та рекреаційної діяльності.

Студенти повинні знати:

- місце дисципліни «Географія сфери послуг та індустрія туризму» в системі географічних і суміжних наук;
- поняттєво-термінологічний апарат сфери послуг, її сутність та класифікацію;
- основні групи сфери послуг (соціально-культурні, освітні, медичні, транспортні, туристичні тощо) та їхні функції;
- чинники, що впливають на формування, розвиток та територіальну організацію сфери послуг;
- закономірності та принципи розміщення і функціонування об'єктів сфери послуг;
- сучасні тенденції розвитку сфери послуг у світі та в Україні, включно з процесами глобалізації та цифровізації;
- особливості територіальної організації туристичної індустрії та її роль у соціально-економічному розвитку регіонів.

Студенти повинні вміти:

- здійснювати пошук і відбір необхідного фактичного матеріалу (статистичних, картографічних, інформаційних джерел) для аналізу сфери послуг;
- аналізувати динаміку та структуру сфери послуг на глобальному, національному та регіональному рівнях;
- визначати чинники та закономірності територіальної організації сфери послуг;
- складати регіональні комплексні характеристики розвитку сфери послуг із урахуванням соціально-економічних та природно-географічних особливостей;
- виявляти територіальні відмінності у рівнях розвитку, реалізації і споживання основних груп послуг;
- застосовувати методи просторового аналізу для вивчення розміщення та функціонування сфери послуг;
- оцінювати ефективність територіальної організації інфраструктури обслуговування населення та туристичної індустрії;
- розробляти аналітичні та практичні рекомендації щодо оптимізації розвитку сфери послуг у конкретних регіонах.

1.8. Пререквізити: Вступ до фаху, Основи суспільної географії, Географія населення та розселення, Фізична географія материків і океанів, Регіональна економічна та соціальна географія.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Об'єкт, предмет, мета, завдання, структура, функції і актуальність вивчення дисципліни. Географія обслуговування як галузь суспільної географії. Основні поняття та категорії. Предмет, об'єкт вивчення та основні завдання вивчення дисципліни. Сфера послуг як сектор економіки.

«Революція послуг». Особливості сфери обслуговування; головні соціально-економічні функції.

Тема 2. Послуга – наукова категорія. Поняттєво-термінологічний апарат географії сфери послуг. Поняття про послуги та СП; співвідношення понять: матеріальна і нематеріальна, виробнича і невиробнича сфери, сфера обслуговування, СП, соціальна інфраструктура. Розробки теорії послуг зарубіжними та вітчизняними вченими (географами, економістами). Характеристика особливостей СП, її галузевого (видового) складу, включаючи сучасну КВЕД та інформаційні, інноваційні (науково-технічні) послуги та систему ділових послуг: маркетинг, менеджмент, брокерських, дистриб'юторських, дилерських, аудиту, лізингу.

Тема 3. Закони, закономірності, чинники і принципи розвитку і територіальної організації сфери послуг. Закони циклічності розвитку і системності, територіальної диференціації та інтеграції і закономірності спеціалізації і комплексного розвитку території у виробництві і наданні певних видів послуг. Чинники розвитку і розміщення СП: географічне положення, природні ресурси, історичні, демографічні, економічні, соціальні, інфраструктурні, екологічні, споживчі, людських цінностей, часові та загальні принципи геопросторової організації СП за теорією центральних місць, включаючи її основні поняття.

Тема 4. Територіальні системи послуг. Ієрархія і систематика центрів обслуговування. Територіальна організація обслуговування населення в містах і сільській місцевості. Кластери послуг – ефективна форма територіальної організації сфери послуг та зайнятості населення. Методи дослідження сфери послуг.

Тема 5. Соціальна політика та розвиток сфери обслуговування. Основні принципи, норми та функції соціальної політики. Соціальний захист і регулювання доходів населення. Методи та інструменти соціалізації економіки. Пріоритети соціальної політики в Україні.

Тема 6. Соціально-культурний комплекс. Місце і роль комплексу культури в сучасному суспільстві, мережа культурно-освітніх об'єктів. Структура комплексу культури. Ядро комплексу. Основні показники роботи. Установи і організації засобів масової інформації: відомства, управління, товариства, секції. Спорт і підготовка кадрів для закладів освіти, культури, мистецтва, фізичної культури і спорту. Система спеціальної освіти. Регіональні особливості розвитку сфери культури. Культурно-освітні центри. Проблеми збереження культурної спадщини.

Тема 7. Освітній комплекс сфери послуг. Рівень розвитку ОК. Освітній потенціал території. Система освіти в Україні. Нормативно-правова база функціонування системи освіти. Дошкільна освіта. Загальна середня освіта. Позашкільна освіта. Професійно-технічна освіта. Вища освіта.

Тема 8. Географія медичного і рекреаційного комплексу. Стан здоров'я, захворюваності людини, населення, чинники (в т. ч. екологічні) поширення хвороб, система (мережа) закладів охорони здоров'я широкого профілю та спеціалізації, та основні показники їх роботи (кількість закладів, їх потужність), медичний персонал. Матеріальні умови функціонування

комплексу. Медичні центри. Приватизаційні процеси у сфері охорони здоров'я. Діяльність товариств з обмеженою відповідальністю, кооперативів, приватних, комунальних і малих підприємств. Оздоровча функція санаторіїв, пансіонатів, закладів відпочинку, курортних центрів. Концепція розвитку охорони здоров'я та індустрії туризму.

Тема 9. Транспортні послуги та послуги зв'язку. Особливості функціонування (роботи) транспорту, його поділ. Основні техніко-економічні показники роботи (обсяги і структура перевезень). Технічна база пасажирського транспорту. Нестача транспортних засобів. Стан доріг. Щільність мережі автомобільних і залізничних шляхів. Найважливіші транспортні магістралі. Транспортні вузли. Інтеграція України в Європу. Транспортні системи. Процеси передачі інформації пунктами, підприємствами, лініями, відділеннями зв'язку, автоматизованими вузлами, телефонними станціями. Прискорений розвиток нових видів зв'язку: радіотелефонного, мобільного, електронної пошти, комп'ютерного, Інтернету. Забезпеченість населення засобами зв'язку.

Тема 10. Туристичні послуги. Розвиток туристичних послуг у світі. Особливості функціонування ринку туристичних послуг в Україні. Основні показники роботи. Внутрішній ринок туристичних послуг в Україні. Найбільші туроператори.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методичні основи географії сфери послуг												
ТЕМА 1. Об'єкт, предмет, мета, завдання, структура, функції і актуальність вивчення дисципліни.	10	2	2			6	12	2				10
ТЕМА 2. Послуга – наукова категорія. Поняттєво-термінологічний апарат ГСП.	10	2	2			6	10					10
ТЕМА 3. Закономірності, принципи та фактори територіального розвитку сфери послуг	12	4	2			6	11	1				10
ТЕМА 4. Територіальні системи послуг. Методика дослідження сфери послуг	12	4	2			6	12	1	1			10
ТЕМА 5. Соціальна політика та розвиток сфери обслуговування	12	4	2			6	12	1	1			10
ТЕМА 6. Соціально-культурний комплекс	12	4	2			6	11	1				10

ТЕМА 7. Освітній комплекс сфери послуг	12	4	2			6	12	1	1			10
ТЕМА 8. Особливості медичного та рекреаційного комплексу	12	4	2			6	12	1	1			10
ТЕМА 9. Транспортні послуги та послуги зв'язку	14	4	4			6	11	1				10
ТЕМА 10. Туристичні послуги	14	4	4			6	17	1				16
Усього годин	120	36	24			60	120	10	4			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1.	Аналіз об'єкта, предмета та завдань дисципліни «Географія сфери послуг». Визначення ролі і місця дисципліни в системі географічних наук.	2	
2.	Вивчення поняттєво-термінологічного апарату сфери послуг. Класифікація та систематизація основних категорій.	2	
3.	Дослідження закономірностей, принципів і факторів територіального розвитку сфери послуг (аналіз на прикладі конкретного регіону/країни).	2	1
4.	Територіальні системи послуг: структура, функції, методика дослідження. Побудова схеми територіальної організації сфери послуг.	2	1
5.	Аналіз впливу соціальної політики на розвиток сфери обслуговування населення. Приклади програм соціального забезпечення.	2	
6.	Дослідження соціально-культурного комплексу: мережа закладів культури та їх роль у регіональному розвитку.	2	1
7.	Аналіз освітнього комплексу сфери послуг: просторові відмінності, доступність освітніх послуг, сучасні тенденції.	2	1
8.	Особливості територіальної організації медичного та рекреаційного комплексів. Оцінка доступності та якості медичних і рекреаційних послуг.	2	
9.	Дослідження транспортних послуг та послуг зв'язку: структура, функції, просторові відмінності.	4	
10.	Аналіз туристичних послуг. Розробка туристичного маршруту/продукту для певного регіону.	4	
	Разом	24	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ДФН	Кількість годин ЗФН
-------	------------	---------------------	---------------------

1.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Роль і значення дисципліни «Географія сфери послуг» у формуванні професійних компетентностей географа». Обговорення на практичному занятті.	6	10
2.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Сутність поняття «послуга» у різних наукових підходах. Співвідношення категорій «товар» і «послуга»». Обговорення на практичному занятті.	6	10
3.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Історія становлення та еволюція географії сфери послуг як наукового напрямку». Обговорення на практичному занятті.	6	10
4.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Сучасні методи дослідження територіальних систем послуг (статистичний, картографічний, геоінформаційний аналіз)». Обговорення на практичному занятті.	6	10
5.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Державна соціальна політика та її вплив на просторову доступність послуг для населення». Обговорення на практичному занятті.	6	10
6.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Соціально-культурний комплекс: міжнародний досвід організації та управління». Обговорення на практичному занятті.	6	10
7.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Трансформації освітнього комплексу у сфері послуг під впливом цифровізації та глобалізації». Обговорення на практичному занятті.	6	10
8.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Проблеми та перспективи розвитку медичних і рекреаційних послуг у світі та в Україні». Обговорення на практичному занятті.	6	10
9.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Транспортні послуги та послуги зв'язку: глобальні тренди та роль у розвитку економіки знань». Обговорення на практичному занятті.	6	10
10.	Опрацювання літературних джерел за темою: «Туризм як пріоритетний напрям розвитку сфери послуг: світові та регіональні тенденції». Обговорення на практичному занятті.	6	16
Разом		66	106

***Примітка:** При виконанні завдань необхідно використовувати рекомендовану основну і допоміжну літературу та інформаційні ресурси в Інтернеті, наведені у робочій програмі навчальної дисципліни*

6. Індивідуальне завдання

Програмою не передбачено

7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні,
- репродуктивні,
- проблемного викладу,

- частково-пошукові,
- дослідницькі методи

У разі подовження воєнного стану, пов'язаного зі збройною агресією проти України, та обумовленою цим складною безпековою ситуацією в Харківській області та місті Харків заняття проводяться дистанційно в форматі відеоконференції (платформи Zoom, Google Meet – на вибір студентів і з урахуванням обмеженості використання платформ). Консультації індивідуальні та групові відбуваються з використанням месенджерів.

8. Методи контролю

- усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);
- обговорення та дискусія,
- перевірка практичних робіт;
- поточний та підсумковий письмовий контроль в Moodle.

Курс «Географія сфери послуг та індустрія туризму» створений і відкритий для студентів на навчальній платформі Moodle. Всі види контролю проводяться й оцінюються на цій платформі.

Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота проводиться в письмовій формі. У разі проведення заліку в дистанційній формі використовується LMS платформа «Moodle» з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції. Використовуються технічні і програмні засоби, які дозволяють забезпечити аудіо- і відеофіксацію.

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, всі контрольні заходи мають проводитися з обов'язковим дотриманням студентами вимог академічної доброчесності. Якщо академічну недоброчесність виявлено при проведенні поточної або підсумкової (екзаменаційної) контрольних робіт, то оцінка за виконання роботи має бути знижена до 0 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання										Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота	Сума
П 1	П 2	П 3	П 4	П 5	П 6	П 7	П 8	П 9	П 10				
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20	60	40	100

П1, П2 ... – практичні заняття.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

ПЗ 1, ПЗ 2, ... – практичне заняття

Практичне заняття 1-10 – 4 бали:

виконання практичної роботи – 3 бали;

захист роботи, відповіді на запитання, участь у дискусії – 1 бал.

Максимальну кількість балів (4 бали) здобувач отримує за умови, якщо завдання виконані повністю та правильно на основі глибоких знань теорії та застосування методики дослідження, продемонстровано творчий підхід до розкриття питання, зауваження до виконаних завдань відсутні. Середні бали (3-2 бали) здобувач отримує за умови, якщо

завдання виконані вчасно та повністю, містить несуттєві недоліки, знання достатні. Якщо завдання виконано частково, висновки не аргументовані, у роботі зустрічаються суттєві помилки, знання поверхові або фрагментарні здобувач може отримати бали у діапазоні (1 бал). Якщо робота не здана оцінюється у 0 балів.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом – 20 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 4 *5 бали.

Підсумкова (екзаменаційна) робота – 40 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 4 *10 балів.

Максимальну кількість балів (5 та 10 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи) здобувач отримує за умови, якщо питання розкрито повністю та правильно на основі глибоких знань теорії та практики, продемонстровано творчий підхід та висловлені аргументовані власні думки. Високі бали (3-4 та 5-9 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи) здобувач отримує за умови, якщо питання розкрито повністю, але містить несуттєві недоліки, продемонстровані достатні знання. Якщо питання розкрито частково, думки не аргументовані, у роботі зустрічаються суттєві помилки, знання поверхові або фрагментарні здобувач може отримати 1-2 та 1-4 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи). Якщо відповідь відсутня – 0 балів.

Здобуття неформальної освіти за даною навчальною дисципліною не передбачено.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Базова:

1. Немець Л. М., Телебенєва Є. Ю., Скриль І. А., Кобилін П. О. Географія сфери послуг та індустрія туризму: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», що навчаються за спеціальністю 106. Географія. – Харків, 2022 – 34 с.
2. Географія сфери обслуговування: Курс лекцій / Упорядник: Я. С. Сосницька. Луцьк: Східноєвроп. націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. 72 с.
3. Дудник І. М. Територіальна організація послуг. Курс лекцій. – Полтава ПІБ МНТУ, 2002. – 100 с.
4. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг: Підручник. – К.: Знання України, 2003. – 280 с.
5. Корнус О. Г. Сфера обслуговування населення Сумської області: суспільно-географічні аспекти / Корнус О. Г., Немець К. А., Немець Л. М., Корнус А. О. – Харків – Суми. – 2009. – 228 с.
6. Куценко В. І., Остафійчук Я. В. Трансформації соціальної сфери України: регіональний аспект: Монографія / За ред. С. І. Дорогунцова. – К.: Оріони, 2005. – 400 с.
7. Леонтєва Г. Г. Географія Сумської області: населення і господарство: [навч. посібник] / Г. Г. Леонтєва, А. О. Корнус. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. – 72

с.

8. Новіков В. М. Організація і розвиток соціальної сфери (зарубіжний і вітчизняний досвід). К.: ІЕ НАН України, 2000. – 247 с.

9. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Допоміжна:

1. Баркова Г. А. Суспільно-географічний аналіз системи охорони здоров'я населення України: проблеми та перспективи розвитку / Г. А. Баркова // Вісник Харк. нац. ун-ту. – 2005. – № 704. – С. 3–10.

2. Гукалова І.В., Мальчікова Д.С. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. / І.В. Гукалова, Д.С. Мальчікова. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 268 с.

3. Запотоцький С. П. Географія сфери обслуговування населення : аспекти понятійно-термінологічного апарату / Сергій Петрович Запотоцький, Ірина Василівна Запотоцька // Україна: географічні проблеми сталого розвитку. – Т.3. – К.: Обрії, 2004. – С. 88–91.

4. Корнус О.Г. Особливості розвитку та територіальної організації сфери обслуговування населення Сумської області / Олеся Григорівна Корнус, Людмила Миколаївна Немець // Вісник Харк. ун-ту: Геологія-географія-екологія. – 2007. – №769. – С. 90–103.

5. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / [Бандур С. І., Заяць Т. А., Куценко В. І. та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 760 с.

6. Топчієв О.Г., Мальчікова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372

7. Morar, C., Lukic, T., Valjarevic, A., Niemets, L., Kostrikov, S., Sehida K., Tebilenieva I., Kliuchko, L., Kobylin P., Kravchenko K. (2022). Spatiotemporal Analysis of Urban Green Areas Using Change Detection: A Case Study of Kharkiv, Ukraine. *Frontiers in Environmental Sciences*, 10,823129<https://doi.org/10.3389/fenvs.2022.823129>(Scopus (Q1), Web of Science (Q2))(in English)10.03.2022

8. Sari, C., Sehida, K., Çakir, G., & Tebilenieva, I. (2023). Features of the local community involvement in the social tourism development (case study – Serik district, Antalya, Turkey). *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, (59), 221-236. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-59-16>

9. Tahsin Sahin, M., Tebilenieva, I., Kliuchko, L., Tiba, A., Golijanin, J., Kobylin, P. (2024). Involvement of Military Brownfields for Tourism: The Case of Ukraine and Turkey. In: Morar, C., Berman, L., Erdal, S., Niemets, L. (eds). *Achieving Sustainability in Ukraine through Military Brownfields Redevelopment*. NATOARW 2023. NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security. Dordrecht: Springer, 301-326. https://doi.org/10.1007/978-94-024-2278-8_25

11.Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.osvita.ua

2. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>